

Slechtvalk *Falco peregrinus* steelt muis van Torenvalk *F. tinnunculus*

Christiaan Both, Roeland Bom, Jelmer Samplonius

Roofvogelsoorten die in hetzelfde gebied voorkomen specialiseren zich over het algemeen op verschillende prooien. Dit is een gevolg van miljoenen jaren natuurlijke selectie, want soorten die precies hetzelfde eten zullen elkaar verdringen. Soorten zijn vaak mooi aangepast aan hun dieet, zowel in hun gedrag als in hun lichaamsbouw. Smellekens *Falco columbarius* zijn klein, wendbaar en explosief, waardoor ze goed in staat zijn kleine zangvogels in vlucht in open landschappen te vangen. Torenvalken *Falco tinnunculus* hebben lange staarten en langere vleugels, wat hen in staat stelt om langere perioden in de lucht te staan bidden op zoek naar muizen. Slechtvalken *Falco peregrinus* lijken in bouw en gedrag op Smellekens, maar zijn groter en krachtiger waardoor ze veel grotere prooien aankunnen. Iedere soort heeft dus z'n eigen plek in het systeem, waardoor ze zonder al te veel competitie naast elkaar kunnen samenleven.

Toch kunnen er interacties plaatsvinden tussen soorten: op 26 september 2013 zagen we op Schiermonnikoog een Slechtvalk een muis stelen van een Torenvalk. Dit gebeurde op de Oosterkwelder net buiten de dijk van de Banckspolder. Vanaf de dijk keken we naar een (waarschijnlijke) man Slechtvalk, die op een paaltje zat te rusten. De valk vloog op en maakte snelheid op ongeveer één meter hoogte in oostelijke richting. Na ongeveer 200-300 meter vliegen schoot de slechtvalk omhoog, had daar een korte schermutseling met een Torenvalk, greep in de lucht een prooi en vloog daarna terug naar zijn oorspronkelijke zitplaats. Hoewel we de Torenvalk geen prooi hadden zien vangen (we keken immers naar de Slechtvalk), had het er alle schijn van dat de Slechtvalk de prooi van de Torenvalk greep. Door de snelheid hebben we niet met zekerheid gezien hoe dit precies in zijn werk ging, maar het leek er sterk op dat de Torenvalk de prooi uit zijn klauwen liet vallen en de Slechtvalk deze in de lucht ving.

De Slechtvalk leek vervolgens op zijn paaltje deze prooi op te eten. Bij inspectie ter plaatse ongeveer vijf minuten nadat de valk weer was neergestreken en uit zichzelf weer was weggevlogen, vonden we een verse dode Veldmuis *Microtus arvalis* ongeveer 30 cm van de paal, liggend in het gras. De Veldmuis was nog warm en had een kleine buikwond, en woog 8.3 g, wat er op wijst dat het om een jong exemplaar ging (volwassen Veldmuizen wegen *c.* 25 g).

Opmerkelijk is dat de Slechtvalk leek te reageren op de vangst van een prooi door de Torenvalk, maar dat hij vervolgens de prooi niet opat. Nu is een jonge Veldmuis een erg magere prooi voor een Slechtvalk (vergelijkbaar in gewicht met een Fitis *Phylloscopus trochilus*). Maar toch, eenmaal in zijn bezit is het moeilijk te begrijpen waarom de muis op de grond belandde, in plaats van in de slechtvalkmaag. De vraag is of het een ongelukje was of dat Slechtvalken moeilijk met kleine, niet-bevederde

prooien overweg kunnen. Slechtvalken eten over het algemeen veel grotere prooien en vangen nauwelijks zoogdieren (Oro & Tella 1995).

We weten we niet of onze Slechtvalk vaker van deze techniek gebruik maakte. Hiervoor leken op Schiermonnikoog voldoende mogelijkheden, want in de omgeving waar deze Slechtvalk vaak verbleef waren minstens drie Torenvalken actief. Uit de literatuur zijn enkele andere gevallen bekend. Zo zag de broer van A. Schweigman (1942) in open land bij 's-Hertogenbosch een adult mannetje Torenvalk uit een bidende jachtvlucht een prooi vangen. Terwijl hij daarmee wegvloog, achterhaalde hem in snelle vlucht een Slechtvalk. Bij de daaropvolgende ontwijkmanoeuvre verloor de valk de prooi, die door de Slechtvalk van de grond werd opgeraapt. Terwijl de Slechtvalk laag met de gestolen prooi wegvloog, kreeg hij een Buizerd *Buteo buteo* en de Torenvalk achter zich aan, maar een spoorbaan onttrok het verdere verloop van de ontwikkeling aan het zicht. Rockenbauch (2002) noemt nog een waarneming van Kayser die bij Donauwürtz een juveniele vrouw Slechtvalk een Torenvalk een muis zag ontfutselen op 26 december 1992. Baumgart (1985) beweert dat het merendeel van de gemelde zoogdierprooien in het dieet van Slechtvalken van Torenvalken zijn gestolen, maar geeft geen specifieke bijzonderheden. Kleptoparasitisme bij andere roofvogels komt eveneens voor. Henderson *et al.* (1995) zagen in Texas een vrouwelijke Slechtvalk een zoogdier afpakken van een Blauwe Kiekendief *Circus cyaneus* en Ratcliffe (1993) vermeldt een geval van een Slechtvalk die een Moerassneeuwhoen *Lagopus lagopus* van een Steenarend *Aquila chrysaetos* steelt. Moshkin (2009) beschrijft verschillende gevallen van kleptoparasitisme in de Oeral, onder andere van Slechtvalken die prooien stelen van Keizerarenden *Aquila heliaca*. Hij beschrijft 12 observaties tijdens negen dagen waarbij de Slechtvalk een mannelijke Keizerarend met prooi aanviel; drie van die aanvallen waren succesvol. Ook zag Moshkin aanvallen van Slechtvalken op Visarenden *Pandion haliaetus*, en bij inspectie van prooien op het nest van dit paar werden veel visresten aangetroffen. Dit suggereert dat Slechtvalken in deze situatie met een hoge dichtheid aan broedende roofvogels geregeld kleptoparasitisme als jachttechniek hanteren.

Summary

Both C., Bom R. & Samplonius J. 2013. Peregrine Falcon *Falco peregrinus* steals vole from Kestrel *F. tinnunculus*. De Takkeling 21: 226-228.

On 26 September 2013, on the Wadden Sea Island of Schiermonnikoog, a resting (presumably male) Peregrine Falcon was recorded that approached a Kestrel in low-level flight across a distance of 200-300 m. After a short skirmish the Peregrine grabbed a prey from the air and returned to its sitting post where it seemed to devour the prey. However, when checking the site, a young Common Vole *Microtus arvalis* was found below the sitting post, still warm, with a small ventral wound and weighing 8.3 g. Apparently, the Peregrine had kleptoparasitized a freshly caught prey from the Kestrel.

Literatuur

- Baumgart W. 1985. Erörterungen zur Wanderfalken-Frage. Falke 32: 366-377, 402-412.
- Enderson J.H., Lanabee J., Jones Z., Peper C. & Lepisto C. 1995. Behavior of Peregrine Falcon in winter in South Texas. J. Raptor Res. 29: 93-98.
- Moshkin A. 2009. Kleptoparasitism – One of hunting technique of the Peregrine Falcon that became common under condition of the increasing in its number in the South Ural Mountains, Russia. Raptors Conservation 17: 93-97.
- Oro D. & Tella J.L. 1995. A comparison of 2 methods for studying the diet of the Peregrine Falcon. J. Raptor Res. 29: 207-210.
- Ratcliffe D. 1993. The Peregrine Falcon. Second edition. Poyser, London.
- Rockenbauch D. 2002. Der Wanderfalke in Deutschland und umliegende Gebieten, Band 2: 881. Christine Hölzinger, Ludwigsburg.
- Schweigman A. 1942. Wanderfalke übernimmt die Beute eines Turmfalken. Beitr. Fortpfl. Biol. Vögel 18: 174.

Adres: Dierecologie, CEES, Nijenborgh 7, 9747 AG Groningen, c.both@rug.nl

Roofvogelgalerij, getekend door Thijs Both. *Raptor gallery, by Thijs Both.*